

PARLAMENT EUROPEJSKI

2004

2009

Komisja Petycji

2007/2118(INI)

14.3.2008

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie wpływu planowanej budowy tzw. gazociągu bałtyckiego na środowisko naturalne Morza Bałtyckiego
(2007/2118(INI))

Komisja Petycji

Sprawozdawca: Marcin Libicki

PR_INI_PETI

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO3

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Sprawozdanie w sprawie wpływu planowanej budowy tzw. gazociągu bałtyckiego na środowisko naturalne Morza Bałtyckiego (2007/2118(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie Strategii tematycznej dotyczącej ochrony zdrowia i zachowania środowiska morskiego (COM(2005)0504),
- uwzględniając szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego,
- uwzględniając dyrektywy 85/337/EWG oraz 97/11/WE mówiące o potrzebie i warunkach wykonania oceny oddziaływania na środowisko, a także dyrektywy 92/43/EWG oraz 79/409/EWG, składające się na pakiet legislacyjny NATURA 2000,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 16 listopada 2006 r., w sprawie Strategii tematycznej na rzecz ochrony i zachowania środowiska morskiego,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 16 listopada 2006 r. w sprawie strategii dla regionu Morza Bałtyckiego w ramach wymiaru północnego,
- uwzględniając Konwencję o ochronie środowiska krajów Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska),
- uwzględniając zalecenia Komisji Helsińskiej (HELCOM), a w szczególności zalecenie 17/3 z 12 marca 1996 r. opisujące wymóg wykonania oceny oddziaływania na środowisko oraz konsultacji z krajami, które mogą odczuć negatywne skutki planowanej inwestycji,
- uwzględniając Konwencję o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym z dnia 25 lutego 1991 r. (Konwencja z Espoo),
- uwzględniając Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska z dnia 25 czerwca 1998 r. (Konwencja z Aarhus),
- uwzględniając Konwencję ONZ w sprawie prawa morza (UNCLOS),
- uwzględniając zasadę przezorności, należącą zgodnie z orzecznictwem Trybunału do katalogu zasad ogólnych prawa wspólnotowego i będącą jednym z aspektów zrównoważonego rozwoju w rozumieniu prawa wspólnotowego i międzynarodowego,
- uwzględniając zasadę dobrej administracji będącą jedną z zasad ogólnych prawa wspólnotowego,
- uwzględniając działania grupy „Bałtycka Europa” w Parlamencie Europejskim,

- uwzględniając wnioski z wysłuchania publicznego z dnia 29 stycznia 2008 r.,
 - uwzględniając decyzję 1364/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. ustanawiającą wytyczne dla transeuropejskich sieci energetycznych oraz uchylającą decyzję 96/391/WE,
 - uwzględniając Bałtycki Plan Działań na rzecz ochrony wód Morza Bałtyckiego, przyjęty 15 listopada 2007 w Krakowie na konferencji Ministrów Środowiska państw nadbałtyckich,
 - uwzględniając art. 10 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską nakładający na państwa obowiązek lojalności wobec Wspólnoty,
 - uwzględniając art. 45 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Petycji oraz opinie Komisji Spraw Zagranicznych i Komisji Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (A6-0000/2008),
- A. mając na uwadze, że Morze Bałtyckie jest akwenem, nad którym leży aż 8 państw Unii Europejskiej i którego wybrzeże jest w 80% wybrzeżem Unii Europejskiej,
 - B. mając na uwadze, że troska o środowisko naturalne Morza Bałtyckiego jest jednym z podstawowych zadań wymiaru północnego Unii, co wielokrotnie potwierdzały już komunikaty Komisji i rezolucje Parlamentu,
 - C. mając na uwadze szczególne zaangażowanie Unii w działania w obszarze ochrony środowiska naturalnego, w tym środowiska morskiego,
 - D. mając na uwadze, że Komisja wielokrotnie w postępowaniach przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości potwierdzała, że ochrona środowiska stanowi jeden z kluczowych celów Wspólnoty, a Trybunał przyznał istnienie wspólnotowej kompetencji w zakresie ochrony i zachowania środowiska morskiego,
 - E. biorąc pod uwagę zasadę przezorności, zgodnie z którą podjęcie odpowiednich działań prewencyjnych jest konieczne w przypadku wystąpienia uzasadnionego prawdopodobieństwa zagrożenia dla środowiska,
 - F. mając na uwadze, że szczególną wrażliwość Morza Bałtyckiego na zagrożenia ekologiczne potwierdziła Międzynarodowa Organizacja Morska, uznając je za „szczególnie wrażliwy obszar morski”,
 - G. biorąc pod uwagę, że Morze Bałtyckie jest obecnie jednym z najbardziej zanieczyszczonych akwenów morskich na świecie, w szczególności zaś wskazując, że stężenie substancji niebezpiecznych pozostaje nienaturalnie wysokie w wodach Morza Bałtyckiego oraz żyjących tam organizmach,
 - H. uwzględniając fakt, iż Morze Bałtyckie jest typowym morzem wewnętrznym, akwenem płytkim z najbardziej obok Morza Czarnego ograniczonym cyklem wymiany wód z wszechoceanem na świecie, wynoszącym około 30 lat,

- I. biorąc pod uwagę szereg czynników takich jak długotrwała retencja wód, uwarstwiona toń morska czy rozległy, uprzemysłowiony obszar zlewiska rzecznego, które sprawiają, że Morze Bałtyckie jest szczególnie zagrożone pod względem środowiskowym,
- J. mając na uwadze, że dodatkowym istotnym czynnikiem ryzyka środowiskowego jest ok. 80 tys. ton amunicji bojowej zatopionej po II wojnie światowej na dnie Bałtyku, zawierającej środki trujące takie jak iperyt siarkowy, iperyt azotowy, luizyt, Clark I, Clark II i adamsyt, będące zagrożeniem zarówno dla środowiska naturalnego Morza Bałtyckiego jak i dla zdrowia i życia ludzi,
- K. mając na uwadze, że pojemniki z amunicją bojową były zatapiane przez szereg państw od roku 1945 aż do końca lat 60-tych,
- L. biorąc zaś w szczególności pod uwagę krytyczny stan pojemników z amunicją bojową, a więc ich skorodowanie oceniane na 80%, a także fakt, iż niemożliwe jest dokładne zlokalizowanie miejsc zalegania amunicji,
- M. mając jednocześnie na uwadze, że przyjęty 15 listopada 2007 r. w Krakowie Bałtycki Plan Działania zobowiązuje Państwa nadbałtyckie do zapewnienia bezpiecznego magazynowania starych zapasów chemikaliów i urządzeń zawierających niebezpieczne substancje,
- N. mając na uwadze konsekwencje ewentualnej poważnej awarii gazociągu dla środowiska naturalnego Bałtyku jak i dla państw nadbałtyckich, polegające w szczególności na zagrożeniu biosfery poprzez zmniejszenie natlenienia oraz supersaturację wody morskiej przez wyciekający gaz,
- O. uwzględniając zagrożenie pożarowe oraz utraty wyporności i zatonięcia jednostek pływających, jakie niesie za sobą ewentualna awaria gazociągu,
- P. mając na uwadze, iż ewentualna budowa gazociągu północnego będzie skutkować poddaniem oddziaływaniu technicznemu podmorskiego pasa długości 1200 km i szerokości ok. 2 km, a więc obszaru 2400 km kwadratowych, stanowiąc tym samym największy plac budowy podmorskiej na świecie,
- Q. mając na uwadze, że art. 123 Konwencji ONZ o prawie morza, stanowiącej integralną część prawa wspólnotowego, zobowiązuje państwa położone nad morzami półzamkniętymi do koordynacji i współpracy w zakresie wykonywania swoich praw i obowiązków w zakresie ochrony i zachowania środowiska morskiego,
- R. mając na uwadze, że art. 2 ust. 1 Konwencji z Espoo zobowiązuje strony do podejmowania indywidualnie lub wspólnie wszelkich odpowiednich i skutecznych środków mających na celu zapobieganie, redukcję i kontrolowanie znaczącego szkodliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko wynikającego z planowanej działalności,
- S. biorąc pod uwagę, że art. 12 Konwencji HELCOM zobowiązuje strony umowy do podejmowania wszelkich właściwych środków w celu zapobieżenia zanieczyszczeniu środowiska morskiego Morza Bałtyckiego będącego rezultatem badań lub eksploatacji

dna morskiego bądź jakiegokolwiek związanej z tym działalnością,

- T. mając na uwadze, że planowana trasa gazociągu północnego przebiegać będzie przez obszary objęte programem NATURA 2000 podlegające szczególnej ochronie zgodnie z dyrektywą Rady 92/43/EWG,
- U. mając na uwadze, że art. 6 ust 2 dyrektywy Rady 92/43/EWG zobowiązuje państwa członkowskie do podjęcia odpowiednich działań w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków,
- V. mając na uwadze, że art. 6 ust 3 dyrektywy Rady 92/43/EWG zobowiązuje państwa członkowskie do dokonania odpowiedniej oceny skutków każdego planu lub przedsięwzięcia dla danego terenu chronionego niezwiązanego z nim bezpośrednio lub niekoniecznego do jego zagospodarowania, ale mogącego na niego w istotny sposób oddziaływać z punktu widzenia założeń jego ochrony,
- W. mając na uwadze, że zgodnie z art. 6 ust 3 dyrektywy Rady 92/43/EWG dopiero w świetle wniosków wynikających z powyższej oceny właściwe władze krajowe mogą wyrazić zgodę na plan lub przedsięwzięcie po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany teren oraz, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa,
- X. biorąc pod uwagę, iż planowany gazociąg ma być najdłuższym podmorskim dwukanałowym gazociągiem na świecie, a jednocześnie najpłycej położonym, co czyni go szczególnie narażonym na ewentualne uszkodzenia,
- Y. biorąc pod uwagę, iż na mocy decyzji 1364/2006/WE gazociąg północny został wpisany na listę projektów priorytetowych leżących w interesie Europy,
- Z. mając na uwadze, iż każda wielkoskalowa konstrukcja techniczna na wodach morskich ze względu na związane z nią ryzyko musi być przedmiotem szczególnie intensywnej i kompleksowej analizy i oceny środowiskowej, która dla uzyskania wiarygodnych wyników powinna obejmować co najmniej jeden pełen sezon wegetacyjny, trwający w odniesieniu do niektórych gatunków nawet 2 lata, a więc zdecydowanie dłużej niż sześciomiesięczny okres badań zaproponowany przez inwestora,
- AA. uwzględniając fakt, że na mocy konwencji z Espoo każda tego typu inwestycja winna być poprzedzona analizą ewentualnych rozwiązań alternatywnych, biorących w szczególności pod uwagę koszty ich wykonania oraz bezpieczeństwo dla środowiska naturalnego, takich jakimi mogą być w tym przypadku lądowe trasy gazociągu,
- BB. uwzględniając postanowienia art. 1 Konwencji z Aarhus zobowiązującego strony do zagwarantowania w sprawach dotyczących środowiska uprawnienia do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości,
- CC. mając na uwadze prawne wymogi sporządzenia dokładnej oceny oddziaływania na środowisko, uwzględniającej wszelkie wspomniane zagrożenia,

DD. mając dodatkowo na uwadze fakt konieczności analizy zagrożenia terrorystycznego i ewentualnych możliwości skutecznego przeciwdziałania,

1. podtrzymuje postulat wyrażony w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 16 listopada 2006 r., iż przyszła strategia morska UE musi prowadzić do ustanowienia wiążących ponadnarodowych zobowiązań, które mogą także obejmować wspólne zobowiązania w krajach trzecich;
2. wyraża swój zdecydowany sprzeciw wobec traktowania wielkoskalowych inwestycji transgranicznych, planowanych na obszarze Morza Bałtyckiego, będącego wspólnym dobrem państw nadbałtyckich, jako kwestii bilateralnych stosunków między państwami;
3. wyraża przekonanie, iż tego typu inwestycje winny być przedmiotem solidarnego zainteresowania i troski całej UE;
4. wzywa w związku z tym Komisję i Radę do pełnego zaangażowania w kwestię analizy skutków środowiskowych budowy gazociągu północnego, szczególnie jeżeli zachodzą przesłanki wydania opinii przez Komisję, określone w art. 6 ust. 4 dyrektywy Rady 92/43/EWG;
5. ubolewa, iż Komisja nie zastosowała się do postulatu zawartego w rezolucji Parlamentu z dnia 16 listopada 2006 r., dotyczącego sporządzenia przez Komisję oceny wpływu planowanego przedsięwzięcia na środowisko, jednocześnie ponawiając wezwanie do sporządzenia takiej oceny;
6. wyraża zaniepokojenie przyjętym przez Nord Stream harmonogramem prac, którego realizacja uniemożliwi rzetelną analizę wyników EIA przez zainteresowane państwa, organizacje pozarządowe oraz grupy eksperckie HELCOM;
7. wskazuje, że skala kilkudziesięciomiesięcznych prac na obszarze liczącym nawet do 2400 kilometrów kwadratowych przy wykorzystaniu dużej liczby jednostek pływających i innego sprzętu jest poważnym zagrożeniem dla bioróżnorodności i liczby siedlisk w tym rejonie;
8. wyraża ubolewanie, iż nie określono dokładnie koniecznej skali ingerencji w dno morskie w celu zagłębienia gazociągu, która może mieć krytyczny wpływ na środowisko przydenne;
9. wyraża głębokie zaniepokojenie doniesieniami, że przed oddaniem Gazociągu do eksploatacji inwestor zamierza użyć silnie toksycznego środka o nazwie aldehyd glutarowy, który następnie planuje wpuścić do Bałtyku; takie działanie spowodowałoby katastrofę ekologiczną o ogromnej skali i nieodwracalnych skutkach; jednocześnie wzywa Komisję i Radę do niezwłocznego podjęcia działań w celu zapobieżenia takiemu scenariuszowi;
10. podkreśla, że budowa i użytkowanie Gazociągu na dnie Morza Bałtyckiego zagrozi wielu gatunkom ryb i ptaków oraz istnieniu liczącej zaledwie 600 osobników populacji

morświnów, które stanowią jedyny i niepowtarzalny gatunek bytujący w tym rejonie geograficznym;

11. stwierdza, że poza deklaracyjnym ujęciem kwestii ochrony środowiska naturalnego Morza Bałtyckiego jako istotnego elementu Wymiaru Północnego UE, konieczne jest podjęcie przez instytucje Wspólnoty konkretnych działań odnoszących się do największej w historii wielkoskalowej inwestycji na Morzu Bałtyckim;
12. podkreśla, że w pierwszej kolejności winny być analizowane trasy alternatywne instalacji gazociągu, nienaruszające środowiska morskiego, zwracając uwagę, że istnieje możliwość poprowadzenia takich tras od granicy rosyjskiej drogą lądową wyłącznie przez kraje Unii Europejskiej;
13. wzywa Komisję do przeprowadzenia takiej analizy, w dialogu z zainteresowanymi Państwami, inwestorem, Komisję Helsińską oraz z udziałem zainteresowanych organizacji pozarządowych;
14. popiera decyzję rządu Królestwa Szwecji z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie odmowy rozpatrzenia wniosku o udzielenie zezwolenia spółce Nord Stream AG na budowę gazociągu ze względu na istotne braki formalne i merytoryczne, w szczególności brak przedstawienia analizy trasy alternatywnej oraz opcji zaniechania budowy gazociągu;
15. popiera stanowisko Sejmu Republiki Litwy z dnia 27 marca 2007 r., w którym wskazuje się na konieczność wstrzymania realizacji wielkoskalowych projektów infrastrukturalnych na Morzu Bałtyckim do czasu dogłębnego przeanalizowania rozwiązań alternatywnych oraz przeprowadzenia niezależnych i kompleksowych ocen oddziaływania na środowisko;
16. z ubolewaniem przyjmuje fakt, iż w zielonej księdze „W kierunku przyszłej polityki morskiej Unii” nie poświęcono uwagi kwestii inwestycji wielkoskalowych takich jak rurociągi podmorskie;
17. z ubolewaniem zauważa, iż w inicjowanych aktach prawnych i komunikatach dotyczących strategii morskich Komisja zwykle pomija problem rurociągów podmorskich, będący istotnym zagadnieniem zarówno pod względem ochrony środowiska jak i bezpieczeństwa energetycznego UE;
18. ponawia w związku z tym swoje wezwanie zawarte w rezolucji z dnia 16 listopada 2006 r. do zaproponowania obowiązkowego mechanizmu negocjacji między państwami członkowskimi i ponownie nalega, by Rada podjęła działania na szczeblu międzynarodowym w celu opracowania obowiązkowych ocen oddziaływania na środowisko w stosunkach pomiędzy UE i krajami trzecimi;
19. wyraża przekonanie, iż poprowadzenie gazociągu północnego drogą lądową przez terytorium UE pozwoliłoby na spełnienie przezeń celów strategicznych i ekonomicznych przedstawionych w decyzji 1364/2006/WE przy jednoczesnym uniknięciu poważnych zagrożeń dla środowiska naturalnego;
20. wzywa Radę i Komisję do wykorzystania wszelkich przysługujących im środków

prawnych, w celu uniemożliwienia budowy gazociągu północnego na skalę zaproponowaną przez inwestora;

21. wzywa Komisję w szczególności do dopilnowania, by przestrzegano wskazanych wcześniej odpowiednich przepisów Konwencji o prawie morza, Konwencji HELCOM, Konwencji z Espoo, Konwencji z Aarhus, dyrektyw 85/337/EWG, 97/11/WE, 92/43/EWG oraz 79/409/EWG, a także art. 10 TWE oraz zasady przezorności i zrównoważonego rozwoju oraz do wszczęcia procedury na podstawie art. 226 TWE, gdyby okazało się, że wspomniane przepisy zostały naruszone;
22. wzywa Komisję w szczególności do podjęcia stanowczych działań wypełniających zasadę dobrej administracji, zgodnie z którą w sytuacji gdy organ podejmujący decyzje korzysta z dużego zakresu uznaniowości, ciąży na nim obowiązek przeprowadzenia we właściwym czasie analizy stanu faktycznego i w razie potrzeby skorzystania z opinii ekspertów, w celu zapobieżenia wydaniu arbitralnej decyzji;
23. zobowiązuje swojego Przewodniczącego do przekazania niniejszej Rezolucji Komisji, Radzie oraz rządów Państw Członkowskich UE.